

Inhoud van deze nieuwsbrief

Algemeen

- ▶ [Van de voorzitter](#)
- ▶ [KNCV nieuws](#)

Symposia

- ▶ [MilieuChemTox 2007 – Is Nederland Schoon?](#)
- ▶ [Een overzicht van symposia en congressen in het komende jaar](#)

Promoties

- ▶ [Een overzicht van academische promoties](#)

Interview

- ▶ [Een gesprek met Harrie Govers](#)

Knipselkrant

- ▶ [Energie-efficiëntie en CO2-emissie glastuinbouw sterk verbeterd](#)
- ▶ [Miljoenensubsidie voor vermindering proefdierengebruik](#)
- ▶ [Buurlanden vervuilen de Noordzee nog meer dan gedacht](#)
- ▶ [Farewell symposium Wim Rulkens](#)
- ▶ [Steeds vaker geneesmiddelen in drinkwater](#)
- ▶ [Milieubelasting door meststoffen](#)
- ▶ [Hard hit by radiation](#)
- ▶ [Transgenic crops may hurt aquatic ecosystems](#)
- ▶ [Mercury from U.S. wildfires](#)
- ▶ [Another flame retardant found in household dust](#)
- ▶ [Record levels of PBDEs in U.K. dust](#)

Colofon

- ▶ [Colofon en Bestuur van de secties KNCV-Milieuchemie en NVT-Milieutoxicologie](#)

Ingezonden brieven

- ▶ [Een openbaar discussie-forum voor alle leden](#)

bezoek onze symposium website: www.milieuchemtox.nl/2007

Deze Nieuwsbrief verschijnt ca. 5x per jaar en is een exclusieve service voor leden van KNCV-MC en NVT-MT. De MC en MT secties trachten een stimulerende ontmoetingsplaats te bieden voor vakgenoten en studenten, en streven naar het verspreiden van kennis en informatie over de wetenschappelijke aspecten van de milieuchemie en -toxicologie.

Hyperlinks. Deze digitale nieuwsbrief maakt gebruik van zogenaamde hyperlinks. Dit zijn directe verwijzingen naar sites op het internet, e-mail adressen of onderdelen van deze nieuwsbrief.

Klik op [onderstreepte blauwe tekst](#) om deze verwijzingen te volgen.

Website. Bezoek ook onze website voor de meest actuele informatie over onze activiteiten:

www.milieuchemtox.nl

Adreswijzigingen. Geef altijd wijzigingen in uw (e-mail)adres door aan de [KNCV](#) en/of [NVT](#) om ook in de toekomst deze nieuwsbrief te blijven ontvangen.

Het **volgende nummer** van deze nieuwsbrief verschijnt in februari 2008. Kopij kunt u voor 8 februari sturen naar nieuwsbrief@milieuchemtox.nl

Van de voorzitter

Beste leden,
Communicatie staat tegenwoordig hoog in het vaandel van de KNCV. Onze sectie heeft ervoor gekozen voornamelijk via een digitale Nieuwsbrief te communiceren. Tijdens de stormachtige herfst valt bij u alweer de derde Nieuwsbrief in uw computer. Hij bevat, denken wij, wederom een scala aan wetenswaardigheden. Bijvoorbeeld: Is Nederland Schoon, een groot symposium op 30 november, en de aankondiging van de prijzen voor het beste proefschrift en de beste scriptie 2006/2007.

De grote vraag voor ons is wat u nu denkt van deze activiteiten en producten. Communicatie is het mooist als het

in twee richtingen verloopt, maar momenteel is het proces hoofdzakelijk eenzijdig. Graag zouden wij uw reacties willen ontvangen op vragen als: Wat denkt u dat belangrijk is? Welke informatie zou u willen hebben? Wanneer zou u naar een symposium komen? Wat vindt u interessant? Heel veel vragen waarop wij graag een antwoord zouden willen hebben, en waardoor we u nog beter zouden kunnen bedienen van informatie. Reageer en laat weten wat u denkt!

Remi Laane
Voorzitter MC|MT

▲ [top](#)

KNCV nieuws

Tijdens het voorzittersoverleg van de KNCV bleek dat de KNCV weer een stap verder gaat zetten richting de uitvoering van het beleidsplan 2007-2011. De drie pijlers van dit plan zijn: werk, onderwijs en communicatie. Het ambitieniveau is hoog. De KNCV wil binnen een aantal jaren een invloedrijke organisatie zijn die door de politiek gehoord en gezien wordt. In het komende jaar zullen we daarvan niet zoveel merken omdat de werkzaamheden nog voornamelijk intern gericht zullen zijn. Daarna wordt er echter naar buiten getreden. Hierbij worden ook de secties betrokken.

Het voorstel van de KNCV is dat iedere sectie een folder maakt: de lay-out van de folders is identiek; de kleur en de tekst verschillen. Daarnaast wil men graag dat er een overzicht komt van alle (chemische) opleidingen.

Er vond verder een lange discussie plaats over de KNCV voorjaarsbijeenkomsten in Ede met de relatief slecht bezochte sectieblokken. De vraag is of er zo moet blijven worden doorgedaan, of dat er iets moet veranderen (en wat). Heeft u een suggestie of oplossing? Laat het ons dan weten.

▲ [top](#)

MilieuChemTox 2007 Is Nederlands Schoon?

KNCV Milieuchemie **nvt** Milieutoxicologie

MilieuChemTox 2007

KNCV-milieuchemie en NVT-Milieutoxicologie organiseren dit jaar, in samenwerking met de nieuwe RWS/Waterdienst en SENSE, voor de 3^e keer het jaarlijkse MilieuChemTox Symposium.

Is Nederland Schoon?

Tijdens het symposium staan vragen centraal als: Is Nederland schoon als we de normen bereikt hebben? Of moeten we in de toekomst anders kijken en hoe zouden we dat dan moeten doen? De dag biedt ook voldoende gelegenheid om vakgenoten te ontmoeten en bij te praten. Het symposium vindt plaats:

30 november 2007, 9:30 – 17:00 uur
RWS/Waterdienst, Kortenaerkade 1, Den Haag

Graag nodigen we u uit deel te nemen aan deze dag. Er zijn geen kosten verbonden aan deelname; wel dient u zich voor 20 november aan te melden onder vermelding van uw naam en werkgever. Aanmelden bij voorkeur via e-mail bij: Tania Pietersz, RIKZ, Postbus 20907, 2500EX Den Haag, 070-3114592; Tania.pietersz@rws.nl.

Het volledige programma is te vinden op www.milieuchemtox.nl/2007

Het gebouw van de Waterdienst is te bereiken vanaf station Den Haag HS met tramlijn 1, uitstaphalte Mauritskade. Vanaf station CS met bus 22 en 24, uitstaphalte Mauritskade (250 meter lopen).

Er is gelegenheid tot het presenteren van posters. Daarnaast zal er ook een tafel zijn, waarop u publicaties en rapporten onder de aandacht van deelnemers kunt brengen. Indien u hier gebruik van wilt maken, graag even melden op bovenstaand e-mail adres.

nvt **KNCV** **SENSE**

www.milieuchemtox.nl/2007

MilieuChemTox 2007 – Is Nederland Schoon?

Is Nederland schoon als we de normen bereikt hebben? Of moeten we in de toekomst breder kijken en hoe zou dat dan moeten? Deze uitdagende en filosofische vragen worden tijdens het symposium van 30 november 2007 behandeld. Decennia lang is de chemische toestand van het milieu in Nederland in dure monitoringprogramma's in de gaten gehouden. De concentraties van een 100-tal stoffen zijn tijdens de laatste 20 jaar sterk gedaald. Voor sommige stoffen ligt de concentratie nog boven de norm, voor anderen erop of eronder. Voor de meeste stoffen weten we niet wat de concentratie is en is er geen norm afgeleid.

Alle landen in Europa zijn nu bezig met het opstellen van stroomgebiedsbeheersplannen die in 2010 gereed moeten

zijn. Hierin wordt de chemische waterkwaliteit getoetst voor een beperkt aantal chemische stoffen aan een norm.

Wetenschappelijk komen er echter allerlei vragen opborrelen: Is dit voldoende, alleen in water? Zijn de normen wel goed? Zijn er nog effecten in het veld? Moeten er straks zeer strenge, kostbare maatregelen genomen worden om de emissies nog verder te beperken?

**Kom ook naar ons eindejaarssymposium 2007
30 november 2007 (locatie: RIKZ Den Haag)**

www.milieuchemtox.nl/2007

Agenda – symposia en congressen

Bodem Breed

27, 28 november 2007, Lunteren

<http://www.symposiumbodembreed.nl/>

Is Nederland schoon?

30 november 2007, RIKZ

<http://www.milieuchemtox.nl/2007>

Electrochemistry: electrochemistry for a cleaner environment and a suitable energy future

January 6-11, 2008, Crowne Plaza, Ventura

<http://www.grc.org/programs.aspx?year=2008&program=elecchem>

47th SOT annual meeting

March 16-20, 2008, Washington State Convention and Trade Centre, Seattle

<http://www.toxicology.org/ai/meet/am.asp>

International Environmental toxicity assessment

May 23-24, 2008, Brussels

<http://www.mondialresearchgroup.com/index.php?whereTo=cam>

35th International Symposium on Environmental Analytical Chemistry

June 22-26, 2008, Gdansk, Poland

<http://www.pg.gda.pl/chem/iaeac/index.htm>

Environmental Bioinorganic chemistry

June 15-20, 2008, Waterville Valley resort

<http://www.grc.org/programs.aspx?year=2008&program=envbio>

Environmental sciences: water

June 22-27, 2008, Holderness School, Holderness

<http://www.grc.org/programs.aspx?year=2008&program=envsci>

Corrosion – aqueous: Mechanisms, methods and models

July 20-25, 2008, Colby-Sawyer College, New London

<http://www.grc.org/programs.aspx?year=2008&program=coraqu>

Combinatorial chemistry

August 31 – September 5, 2008, Magdalen College, Oxford Kingdom

<http://www.grc.org/programs.aspx?year=2008&program=combchem>

SETAC 5th World Congress

Augustus 3-7, 2008, Sydney, Australia

http://www.setac.org/htdocs/what_meet_setac.html

25th LC-MS Montreux Symposium

November 12-14, 2008, Montreux, Switzerland

<http://www.iaeac.ch/lcms-montreux.html>

SETAC North America 29th Annual Meeting

November 16-20, 2008, Tampa, Florida

▲ [top](#)

Agenda — promoties

Small mammal - heavy metal interactions in contaminated floodplains. Bioturbation and accumulation in periodically flooded environments

Promovendus: Drs. S. Wijnhoven
 Promotores: Prof. dr. A.J.M. Smits, prof. dr. H.J.P. Eijsackers
 Co-promotores: Dr. G. van der Velde, dr. R.S.E.W. Leuven
 Radboud Universiteit Nijmegen, 12 november 2007, 10:30

Vier jaar lang volgde Sander Wijnhoven het wel en wee van de muizenpopulaties in uiterwaarden om meer te weten te komen over de verspreiding van zware metalen. Grote aantallen muizen sneuvelen tijdens de jaarlijkse overstromingen, en de terugkeer van de dieren in grote delen van het overstromende gebied laat lang op zich wachten. Desondanks zijn de graafactiviteiten van de muizen van belang voor de uiterwaarden. Samen met mollen en regenwormen zorgen ze voor een continue menging van de uiterwaardenbodem. Zware metalen uit oude lagen worden zo gemengd met schoner slib van later datum.

Wijnhoven vindt dat het uiterwaardenbeheer 'kleinezoogdier-vriendelijker' moet. Dat kan bijvoorbeeld door te zorgen voor hoogwatervrije stukken in de uiterwaarden met schone grond. Met meer aandacht voor de verontreinigde delen van hooggelegen terreinen, en een soepelere omgang met de verontreinigde bodems in de overstromende gebieden kan de natuur(ontwikkeling) worden geholpen, en kan geld worden bespaard.

Mixture toxicity of metals to *Folsomia candida* related to (bio)availability in soil

Promovendus: Ir. M. Bongers
 Promotor: Prof. dr. N.M. van Straalen
 Co-Promotor: Dr. ir. C.A.M. van Gestel
 Vrije Universiteit Amsterdam, 18 December 2007

Nog geen verdere informatie beschikbaar

▲ [top](#)

Deadline proefschrift en scriptie wedstrijd 31 december 2007

Ga voor mee informatie naar
www.milieuchemtox.nl

Proefschrift wedstrijd
 Milieuchemie - toxicologie - technologie
 2006 - 2007

2500 €

De manuscripten kunnen worden gestuurd naar:
 KNCV Sectie Milieuchemie & Milieutoxicologie
 t.a.v. Prof. Dr. R.W.P.M. Laane
 RIKZ
 P.O.Box 20907
 2500 EX Den Haag
 remi.laane@rws.nl
 070-3114293

insturen voor 31 december 2007
 voor info zie: <http://www.milieuchemtox.nl>

Scriptie wedstrijd
 Milieuchemie en Milieutoxicologie
 2006 - 2007

500 €

De manuscripten kunnen worden gestuurd naar:
 KNCV Sectie Milieuchemie & Milieutoxicologie
 t.a.v. Prof. Dr. R.W.P.M. Laane
 RIKZ
 P.O.Box 20907
 2500 EX Den Haag
 remi.laane@rws.nl
 070-3114293

insturen voor 31 december 2007
 voor info zie: <http://www.milieuchemtox.nl>

Een gesprek met Harrie Govers

Harrie Govers is momenteel emeritus hoogleraar milieuchemie, gastmedewerker bij de UvA, IBED-Earth Surface Processes and Materials. Hij studeerde fysische chemie aan de UU (1960-1968), promoveerde daar in 1974 (Calculation of lattice energies of unitary and binary molecular crystals by the atom-atom-approximation) en was in 1969 medeoprichter van de Chemiewinkel Utrecht. Van 1981-1988 was hij hoofd van de Chemisch-Toxicologische Afdeling van het Instituut voor Milieuvraagstukken van de VU. In 1988 werd hij benoemd tot hoogleraar milieuchemie bij de vakgroep Milieu- en Toxicologische Chemie (MTC) van de UvA. In 2002 ging hij met emeritaat. In de jaren 90 was hij medeoprichter van de landelijke onderzoeksschool SENSE en het UvA onderzoeksinstituut IBED. Hij is o.a. jarenlang voorzitter geweest van de sectie Milieuchemie van de KNCV (en selectie Milieuchemieprijs), lid van de werkgroep Ecotoxicologie van de Gezondheidsraad, lid Technische Commissie Bodembescherming (TCB), voorzitter van het Programme on Environment, Science and Society van de European Science Foundation (ESF) te Straatsburg en bestuurslid van de Stichting Natuur en Milieu te Utrecht.

Om te beginnen: hoe bent u milieuchemicus geworden?

Tijdens mijn AIO-schap in de theoretische fysische chemie had ik ook onderwijstaken te verrichten. Ik koos voor de Chemiewinkel, waar we voor wijk-, arbo- en milieugroepen met studenten analytisch chemisch veldwerk verrichtten. De relatie tussen de fundamentele chemie en de maatschappij had eigenlijk altijd al mijn belangstelling, aan dit thema heb ik bijvoorbeeld ook een hoofdstuk van mijn proefschrift gewijd. Bij de VU en de UvA is de milieuchemie later de hoofdinhoud van mijn werk geworden.

De chemiewinkel – hoe werkte die toen eigenlijk?

De chemiewinkel (huidige naam: Wetenschapswinkel Chemie – red.) bestond toen uit studenten, die onder leiding van een faculteitsmedewerker of promovendus gratis advies verleenden aan groepen die met een milieuchemische

vraagstelling kwamen. We probeerden zo een tegengewicht te bieden voor onderzoek dat door de het bedrijfsleven gefinancierd werd. De "klanten" waren uiteenlopend: van wijkgroepen, die zich over een lokale verontreiniging bogen tot aan vakbonden en politieke partijen als de SP toe. Vaak moesten we monsters nemen en rapporteerden we over de gevonden concentraties aan schadelijke stoffen. De studenten waren enthousiast – ze voelden dat ze nuttig werk verrichtten, dat hun mening er toe deed en vaak door lokale overheden werd opgevolgd. Wat ik bijzonder vond is dat we in aanraking kwamen met weinig bekende omgevingen als die van fabrieksarbeiders. Uit de Chemiewinkel zijn trouwens hele adviesinstellingen voort gekomen.

Heeft u deze activiteiten voortgezet op de UvA en de VU?

Bij de VU-IvM was het milieuchemisch werk inhoudelijk verder ontwikkeld en werden voornamelijk opdrachten voor overheden uitgevoerd. Fascinerend was het interdisciplinaire karakter: er werkten niet alleen milieuchemici, maar ook ecologen, economen en sociale wetenschappers. Af en toe werkten al deze groepen tegelijkertijd aan een bepaald probleem – bijvoorbeeld bij het beschouwen hoe met een bodemvervuiling om kon worden gegaan. Bij de UvA werd eveneens voor een belangrijk deel in opdracht van overheden gewerkt. Maar de projecten waren groter en milieuchemisch ingewikkelder, vaak AIO-onderzoeken met een fundamenteel karakter. Deze verkregen wij ook uit de 1ste en 2de geldstroom.

Als wetenschapper advies verlenen – is dat niet vaak ook een acte de balance?

Het is erg belangrijk om de scheiding tussen wetenschap en politieke mening goed uit elkaar te houden. Ik probeerde steeds met een conclusie te komen die wetenschappelijk onderbouwd was, maar tevens de mitsen en maren helder aangaf, zodat de opdrachtgever zelf verantwoordelijk bleef voor het gebruik voor beleidsdoeleinden. Ook moest de verleiding worden tegen gegaan om kritiekloos 'achter de overheden' aan te lopen en op die manier geld voor verder onderzoek te verkrijgen.

Heeft u een voorbeeld van een project wat u toen bijzonder aansprak?

Bij IvM-VU is mij een project voor de Landsadvocaat bij gebleven. Toen ging het erom of grote bodemvervuilers verantwoordelijk konden worden gesteld voor het storten van vuil in de jaren 50 en 60: of men destijds kon weten wat de gevolgen waren. Het was wetenschappelijk detectieve werk tot in de bibliotheek van Shell toe. Uit de door medewerkers

van Shell geleende boeken konden we bv. achterhalen dat destijds een begrip als bioaccumulatie al bekend was. Onnodig te noemen dat het om veel geld ging. Het bedrijf liet zich adviseren door andere wetenschappers, die juist probeerden aan te tonen hoe weinig bekend was.

U had zo te zien een zeker politiek standpunt – hoe gingen uw collega-wetenschappers ermee om?

Ik heb mijn politieke ideeën niet altijd voor me gehouden. Ik heb bijvoorbeeld – buiten de baas zijn tijd – een boek over milieupolitiek geschreven. Toen kreeg ik wel eens commentaar in de geest van: "Ik wist niet dat Harrie Govers zo'n marxist was". Maar dat leidde niet tot verandering in de omgang met andere wetenschappers. Het gaat toch om de wetenschappe-lijke prestaties. Ook toen ik mijn eigen vakgroep aan de UvA kon inrichten, wilde ik zeker geen politiek eiland vormen. Dat staat fundamenteel onderzoek alleen maar in de weg.

Wat is het hoogtepunt in uw carrière t.a.v. milieuchemie?

Op wetenschappelijk gebied vooral de introductie van fysische en theoretische chemie in de milieuchemie en de hoge scores van MTC-UvA bij de landelijke visitaties chemie. Op maatschappelijk gebied:

- * de vele (mede) afgeleverde milieuchemie doctorandi, doctoren en enige professoren en hun bijdragen aan de oplossing van de milieuproblematiek;
- * de grote bijdrage van MTC aan het oplossen van de problemen met vuilverbranding;
- * het oprichten van de Chemiewinkel Utrecht en de bijdrage aan de milieueffectrapportage methodiek.

Vuilverbranding in Nederland – hoe werd dat toen op de kaart gezet?

In de jaren 70 werd, met name door Kees Olie, gevonden dat er niet alleen in de afgassen van verbrandingsinstallaties, maar ook in de omgeving, en in vee, dioxines te vinden waren. Het onderzoek wat we daaraan verrichtten heeft in hoge mate bijgedragen aan de oplossing van het dioxineprobleem, bijvoorbeeld als het om de condities voor dioxinevorming bij verbrandingen gaat. Dit ging natuurlijk samen met ingenieurs en procestechnici.

Aan welke gebeurtenissen van de laatste 5 jaren denkt u graag terug?

Dit zijn de jaren van mijn emeritaat, waarin nog een aantal goede en gewaardeerde promoties plaats vonden. Aan de opheffing van de functie van hoogleraar milieuchemie in 2002 denk ik het minst graag terug: een kortzichtige bezuinigingsmaatregel van de UvA. In 2003 vond wel een afscheidssymposium plaats waaraan ik goede herinneringen heb.

Wat is uw wens voor de komende 10 jaar?

Ik wens vooral dat de laatste promotie in 2008 correct afgerond wordt. Verder hoop ik dat fundamenteel (fysisch chemisch, theoretisch chemisch) milieuchemisch onderzoek weer meer opgepakt wordt.

Waar denkt u dat de milieuchemie over 10 jaar staat?

Ik vind het moeilijk om te zeggen of de onderschikking en verdunning van milieuchemie zich voortzet danwel of opleving plaats vindt. Er is nog een visie en hoop: voor mij is de koppeling van de milieuchemie met de fundamentele ecologie en aardkunde van belang en mogelijk. Zo zouden wij ecologische en aardkundige processen waarbij stoffen zijn betrokken beter kunnen begrijpen.

Wat is de stof waarover de meeste onnodige ophef plaats vindt?

Zulk soort stoffen ken ik niet. Bovendien moet de studie van de milieuchemie wel over stoffen gaan, maar niet speciaal stofgericht zijn. De studie van processen en methodieken vind ik belangrijker. Ik was dus ook in mijn eigen werk eerder op zoek naar methoden, die het mogelijk maken de milieuchemie van zeer veel stoffen te voorspellen. Fundamentele processen die niet alleen op de 'mode' stoffen toepasbaar zijn – dat vond ik belangrijker.

Welke stofgroep verdient meer aandacht?

In het algemeen zou er meer belangstelling moeten zijn voor de processen van stoffen in de natuur, in ecologische processen, waarbij bv. feromonen en signaalstoffen tussen organismen van belang zijn. Soms kunnen deze stoffen toxisch zijn, in andere gevallen bv. van medicinaal belang of in de toepassing als bestrijdingsmiddel. Daarnaast zullen steeds nieuwe toxisch actieve stoffen die economisch van belang zijn worden gevonden door steeds verdere ontwikkeling van detectiemethoden. We zullen nu vooral beter "in de keuken" van producenten en hun productieplannen moeten kunnen kijken. Bovendien zal het toxicologisch onderzoek steeds verfijnder worden.

Nog meer over u zelf: wat zijn uw belangrijkste drijfveren?

Ik werd gedreven door de wens een omvattende milieuchemische theorie binnen een algemener wetenschappelijk kader te construeren. Ik heb altijd geprobeerd stoffen milieuchemisch volledig in kaart te brengen door de studie van de belangrijkste processen en door de combinatie van theoretisch, laboratorium en veldonderzoek. Interdisciplinariteit is voor mij ook van belang, maar alleen op basis van verdere ontwikkeling van de eigen specialismen.

Wat was uw grootste struikelblok?

Over mijn persoonlijk beperkingen kunnen anderen beter oordelen. Als belangrijkste struikelblokken heb ik ervaren: verdere commercialisering, individualisering, ont-democratisering en bezuiniging van onderzoek.

De ont-democratisering van wetenschap – waar toont zich die dan?

Ik heb de jaren 68-75 als een bloeitijd van universitaire democratie ervaren. Toen kregen het technische personeel en de studenten meer invloed. Maar doordat de nieuwe bestuursvormen veel vergadertijd vergden, kwam er ook kritiek, uitmuntend in een reductie van de inspraak. Ironisch genoeg vind ik persoonlijk dat de huidige vormen van wetenschapsbestuur, bijvoorbeeld het hoge aantal van onderzoeksinstituten en ook onderzoeksscholen, eigenlijk nog meer vergaderingen brachten.

Waar bent u te vinden als u niet achter uw PC zit?

De PC wordt steeds meer gebruikt voor vlinderkundig onderzoek. Daarnaast besteed ik sinds 1998 steeds meer tijd aan het maken van gedichten op basis van research en het publiceren daarvan. Vooral het vlinderonderzoek leidt tot actief zijn in de natuur en tot reizen. Verder heb ik tot 1968 intensief gehockeyd en bezoek ik nu weer de wedstrijden van mijn oude club (HC Den Bosch). Het hebben van een vrouw, kinderen en kleinkinderen leidt tot meer en betere sociale contacten, die nu ook mogelijk zijn.

Vlinderkundig onderzoek, wat houdt dat in?

Ik ben begonnen met het waarnemen en tellen van vlinders toen ik nog in Den Bosch woonde, vóór 1968. Ook in mijn Utrechtse tijd, en nu opnieuw in Den Bosch, ga ik 1-2 keer per maand vlinders turven. Daarvoor kijk ik welke vlinders door licht aangetrokken worden, of wat voor soorten te vinden zijn als ik op struiken klopf of winkelalages bekijk. Inmiddels heb ik al 400 soorten gevonden in Den Bosch – een betrekkelijk groot deel van de 2300 soorten die er in Nederland zijn. Omdat ik alle waarnemingen systematisch heb doorgevoerd en bewaard, kan ik deze nu ook interpreteren. Ik bereken onder andere diversiteitsindices en probeer deze met de klimatologische ontwikkeling te correleren.

Hoe staat het dan met de vlinders in Nederland?

Ik heb nog niet alle gegevens uitgewerkt, dus ik kan maar een paar 'natte vinger' conclusies trekken. Het blijkt dat er nu minder nachtvlinders in Den Bosch te vinden zijn dan 40 jaar geleden, met de beperking dat de biotopen van toen en nu misschien niet direct te vergelijken zijn. Ik denk dat er eigenlijk twee processen spelen: aan de ene kant een achteruitgang van de vlinderpopulaties vanwege het volbouwen van Nederland, aan de andere kant weersomstandigheden die juist gunstig zouden kunnen zijn voor vlinders: een hogere temperatuur en vochtigheid. Misschien zien we dus netto weinig verschil, tenminste niet in de biodiversiteit. Wel is een verandering in het jaarlijks vliegpatroon gaande: sommige soorten bereiken hun piek-aantallen nu weken vroeger dan in de jaren 60.

U noemt ook het schrijven van poëzie?

Ja inderdaad, ik ben veel bezig met poëzie. Vroeger heb ik gevoelige sonnetten geschreven, maar nu wil ik iets anders. Ik werk aan gedichten op basis van taalkunde. Mijn gedichten zoeken naar waarheid, maar met taal als middel in plaats van de wetenschap. Niet alle problemen zijn met de exacte taal van de wetenschap weer te geven. Er gaat wel altijd research vooraf, op internet, of in de Grote van Dale en in gedichten van anderen. In mijn gedichten ben ik niet zo zeer bezig met eigen onverwerkte emoties, maar met emoties waar ook andere mensen iets mee aankunnen, tot aan maatschappelijke kwesties toe. Ik wil complexiteit duidelijk maken. Dan krijg je wel gedichten die je op meerdere manieren kunt uitleggen – wat in de wetenschap niet de bedoeling is. Ik denk dat mijn gedichten niet makkelijk zijn en veel van de lezer vragen, juist vanwege de meerduidigheid. Ik schrijf zo'n 1-2 gedichten per week. Ik kan niet zeggen dat ik al doorgebroken ben, maar ik ben wel gestaag bezig met publiceren in literaire tijdschriften.

Wilt u jonge milieuchemici en toxicologen iets meegeven?

Ik ben blij dat ik me op meerdere terreinen heb kunnen ontwikkelen. Wetenschappelijk, maar ook in de poëzie, en niet te vergeten, sportief. Deze veelzijdigheid wens ik iedereen toe.

Interview: Heike Schmitt

▲ [top](#)

Knipselkrant — Milieuchemie en milieutoxicologie in het nieuws en op het internet

Energie-efficiëntie en CO₂-emissie glastuinbouw sterk verbeterd

30 oktober 2007

De glastuinbouw gebruikte in 2005 per eenheid product 54% minder energie dan in 1980. Daarmee komt de doelstelling voor de energie-efficiëntie in 2010, namelijk een reductie van 65%, dichterbij. De met de teelt samenhangende CO₂-emissie lag in 2005 ongeveer 11 procent lager dan in 1990, nadat ze aanvankelijk wat was gestegen. Het aandeel duurzame energie nam in de periode 2000-2005 toe van 0,1 tot 0,4%.

De voorlopige resultaten voor 2006 wijzen op een verdere verbetering van de energie-efficiëntie en een duidelijke vermindering van de CO₂-emissie. Vanaf 2006 verkopen glastuinbouwbedrijven meer elektriciteit dan zij inkopen, wat vooral samenhangt met de sterke toename van warmtekrachtkoppeling. Dit blijkt uit de Energiemonitor van de Nederlandse glastuinbouw 2000-2006. De monitor is samengesteld door het LEI (onderdeel van Wageningen UR) in opdracht van het Productschap Tuinbouw, SenterNovem en het ministerie van LNV.

Lees meer op:

http://www.wur.nl/NL/nieuwsagenda/nieuws/Energieeffici%C3%ABntie_en_CO2emissie_glastuinbouw_sterk_verbeterd.htm

Miljoenensubsidie voor vermindering proefdierengebruik

19 okt 2007

De Nederlandse overheid heeft 25 miljoen euro subsidie gegeven aan het Nederlands Toxicogenomics Centrum (NTC). Het NTC, waar RIKILT – Instituut voor Voedselveiligheid, ook in participeert, richt zich op de ontwikkeling van in-vitro testen voor de vaststelling van de giftigheid van chemische stoffen zoals geneesmiddelen, voedingsadditieven, cosmetica-ingredienten en industriële chemicaliën. Op dit moment worden daarvoor veelal proefdieren gebruikt. Het NTC zoekt naar methoden die betrouwbaarder zijn en bovendien het proefdierengebruik verminderen.

Toxicogenomics is de nieuwe term voor onderzoek naar de effecten van stoffen op de functie van genen (genomics) gericht op aard en mate van gezondheidsschade van die stoffen (toxico). Het NTC-programma concentreert zich met name op de kankerverwekkende

eigenschappen van stoffen en ook op de effecten op het immuunsysteem, de voortplanting en organen zoals de lever. RIKILT, een onderzoeksinstituut van Wageningen UR, zal hiervoor in-vitro testen ontwikkelen die een alternatief kunnen zijn voor dierproeven. 'In vitro' betekent letterlijk 'in glas'. In vitro-tests worden niet in het lichaam van een organisme gedaan, maar in bijvoorbeeld een kwek schaaltje, met behulp van cellen of weefsels. Verder bestudeert RIKILT de werkingmechanismen van giftige stoffen. Zo kan beter beoordeeld worden of een stof een risico is voor de volksgezondheid.

Het onderzoek in het NTC sluit goed aan bij het toxicogenomics-onderzoek dat al langer bij RIKILT wordt uitgevoerd. Hierin wordt met name aandacht besteed aan de effecten van (potentieel) gevaarlijke stoffen bij lage concentraties. De huidige normstelling van deze stoffen is vooral gebaseerd op de resultaten gevonden bij zeer hoge, veelal niet werkelijk voorkomende concentraties.

Het NTC wordt gecoördineerd door de Universiteit Maastricht. Andere deelnemers naast RIKILT zijn het RIVM, TNO, Erasmus Medical Center, Leids Universitair Medisch Centrum, Universiteit Leiden en Wageningen Universiteit.

Bron: <http://www.wur.nl/>

Buurlanden vervuilen de Noordzee nog meer dan gedacht

13 sep 2007

Jaarlijkse stroomt er gemiddeld meer dan driehonderd ton stikstof via de grote rivieren de Noordzee in. Meer dan 80 procent hiervan is afkomstig uit Duitsland en België, berekende Alterra, het onderzoeksinstituut voor de groene ruimte van Wageningen UR. Dat terwijl het aandeel van de buurlanden volgens eerdere berekeningen 75 procent is.

Onderzoeker ir. Jeroen de Klein vergeleek de aanvoer van nutriënten uit België en Duitsland met de hoeveelheid die Nederland zelf op het binnenlandse watersysteem loost en met de totale groottes van concentraties die uiteindelijk de Noordzee instromen. Voor zowel stikstof als fosfor komt de vracht die vanuit het buitenland de Noordzee instroomt hoger uit dan eerder was berekend. 'We wisten al dat het aandeel vanuit het buitenland hoog was. Nu blijkt dit nog meer te zijn', zegt De Klein.

Hij berekende dat behalve de driehonderd ton aan stikstof de grote rivieren jaarlijks ook meer dan dertig ton fosfor aan de Noordzee leveren. Daarvan

komt gemiddeld 75 procent uit het buitenland, tien procent meer dan eerder was berekend.

Het verschil met eerdere uitkomsten is ontstaan doordat onderzoekers de lozing in de zee schatten op basis van alleen de buitenlandse en binnenlandse bronnen. Ze keken tot nu toe niet naar de veranderingen in concentraties die tijdens het transport naar de zee plaatsvinden. Hierdoor is de Nederlandse bijdrage te hoog ingeschat, blijkt uit De Kleins analyse.

Door te kijken naar deelgebieden vond hij dat een groot deel van de Nederlandse lozing van stikstof en fosfor door de landbouw, industrie en steden de Noordzee helemaal niet haalt maar achterblijft in planten en de bodem van meertjes, of verdwijnt naar de atmosfeer. De vervuiling uit het buitenland komt wel daadwerkelijk terecht in de Noordzee, want in de grote rivieren die de buitenlandse nutriënten transporteren wordt nauwelijks nog stikstof en fosfor opgenomen.

De meer nauwkeurige berekeningen geven volgens De Klein richting aan de maatregelen die nodig zijn om verrijking van de Noordzee te verminderen. 'Natuurlijk moeten we de bronnen van vervuiling aanpakken, maar daarnaast is nu duidelijk dat we de retentie van de rivieren moeten vergroten als we minder nutriënten de Noordzee in willen laten stromen. Bijvoorbeeld door meer nevengeulen langs de rivieren te creëren. Water blijft hier langer in staan zodat planten en de bodem de stoffen op kunnen nemen.' / Laurien Holtjer

Bron: <http://www.wur.nl/>

Farewell symposium Wim Rulkens

Environmental Technology started to develop in the seventies of the last century in response to societal alerts on polluted water systems. Similar alerts in the eighties initiated the development of soil and sediment remediation technologies.

In those days Environmental Technology focused on the removal and (bio)degradation of pollutants in the different environmental compartments. Today the sustainable (re)use of water and soil as such, after a specific treatment, has gained an increased attention.

Since 1989 prof. dr. ir. Wim Rulkens is the Chair of the Sub-department of Environmental Technology at Wageningen University. In this position he was highly involved in the changing challenges in the discipline of Environmental Technology world-wide. As he will retire at the end of this year we organize a Farewell

symposium entitled: "Environmental Technology Changing Challenges in a Changing World".

The farewell symposium will be held on November 29, and will deal with the development of Environmental Technology and its applications.

Read more at:

http://www.ete.wur.nl/UK/newsagenda/agenda/Farewell_symposium_Wim_Rulkens.htm

Steeds vaker geneesmiddelen in drinkwater 13 september 2007

Geneesmiddelen komen, vaker dan enkele jaren geleden, in zeer lage concentraties voor in drinkwater en drinkwaterbronnen. De meest voorkomende medicijnen zijn slecht afbreekbaar in het milieu en/of worden veel gebruikt. De hoeveelheden zijn echter zo laag dat effecten op de volksgezondheid zijn te verwaarlozen. Dit blijkt uit nieuw onderzoek van het RIVM in opdracht van het ministerie van VROM.

Het onderzoek is een vervolg op een inventarisatie van vier waterinstituten in 2003. Het RIVM heeft destijds vier geneesmiddelen in drinkwater aangetoond. Nu heeft het RIVM van 22 geneesmiddelen onderzocht in welke hoeveelheden ze voorkomen in drinkwater en drinkwaterbronnen. Hiervoor is een meetprogramma tweemaal uitgevoerd bij 22 drinkwaterproductielocaties.

Ondanks de lage concentraties blijkt dat geneesmiddelen waarschijnlijk vaker voorkomen in drinkwater dan in 2003. De medicijnen die toen werden aangetroffen zijn ook in het huidige onderzoek aangetoond. De pijnstillers acetylsalicylzuur en fenazon maar ook het epilepsiemiddel carbamazepine werden het vaakst aangetroffen. Incidenteel werden resten van het antidepressivum fluoxetine aangetroffen. Het synthetisch hormoon van de anticonceptiepill is niet aangetoond.

Om de verspreiding van humane en diergeneesmiddelen naar water te verminderen heeft het kabinet begin 2007 een pakket aan beleidsmaatregelen voorgesteld. Voorbeelden van deze maatregelen zijn het beperken van geneesmiddelgebruik, het inzamelen en vernietigen van ongebruikte medicijnen, en het ontwikkelen van geneesmiddelen die beter worden opgenomen in het lichaam en makkelijker worden afgebroken in milieu. Deze beleidsmaatregelen lijken nuttig en nodig om het watermilieu en het drinkwater nu en in de toekomst te beschermen tegen verontreiniging met medicijnen.

Bron: <http://www.rivm.nl>

Milieubelasting door meststoffen

Door het mestbeleid zijn de stikstof- en fosfaatoverschotten op en nabij landbouwbedrijven in Nederland tot 2001 afgenomen en daarna gestabiliseerd. Het RIVM onderzocht de invloed van bemesting (stikstof en fosfaat) op de kwaliteit van bodem, grond- en oppervlaktewater op en nabij landbouwbedrijven.

Door het mestbeleid zijn de stikstof- en fosfaatoverschotten op landbouwbedrijven in Nederland tot 2001 afgenomen. Vanaf 2001 stabiliseren de overschotten. De kwaliteit van de bodem is gelijk gebleven of verslechterd. De kwaliteit van het grondwater is tot 2002 verbeterd, daarna globaal gelijk gebleven. De kwaliteit van oppervlaktewater is verbeterd, al is het voor de periode na 2001 niet duidelijk wat hiervan de reden is.

Doordat meer meststoffen (stikstof en fosfaat) worden toegediend dan voor gewasgroei nodig is, ontstaan overschotten. Hierdoor wordt het milieu belast. Het RIVM heeft de invloed van deze overschotten op de kwaliteit van bodem, grond- en oppervlaktewater nabij landbouwbedrijven onderzocht.

In het mestbeleid is tot op heden sprake van een fosfaatoverschot op de bodem. Hierdoor is de fosfaatverzadingsgraad van landbouwgronden de afgelopen jaren verder toegenomen. Inmiddels is meer dan 56 procent van de landbouwgronden verzadigd met fosfaat.

De Europese norm voor nitraat in het grondwater op landbouwbedrijven wordt nog niet overal gehaald. In klei- en veengebieden is de gemiddelde nitraatconcentratie lager dan de Europese norm. In zand- en lossgebieden wordt deze norm gemiddeld nog overschreden.

De concentraties stikstof en fosfaat in het oppervlaktewater blijven dalen, al neemt de daling ten opzichte van eerdere jaren wel af. Meer dan de helft van de locaties (57 procent) in regionale wateren voldoet aan de norm (Maximaal Toelaatbaar Risico) voor fosfaat. Circa 34 procent van de locaties voldoet aan deze norm voor stikstof.

Bron: <http://www.rivm.nl>

Hard hit by radiation

October 31, 2007

The Chernobyl nuclear accident has led to a decline in the diversity of birds. In the years after a nuclear reactor in Chernobyl (Ukraine) exploded in 1986, plants and animals became deformed and unhealthy from radiation-induced DNA damage. Over the past few years, some birds and wild animals such as horses, wild boar, and moose have returned to the areas around the facility. But the disaster continues to have an impact on biodiversity, claims a new

study published October 26 in Biology Letters, which shows that birds living in contaminated regions have declined in abundance.

According to the International Atomic Energy Agency, the Chernobyl explosion was 400 times "more potent" than the bomb dropped on Hiroshima, Japan, in 1945 and contaminated not only Ukraine but also parts of the former Soviet Union and Scandinavian countries. Yet, there are few "rigorous quantitative peer-reviewed" studies on the ecological impacts of the currently low levels of radiation in Chernobyl, says study author Timothy Mousseau of the University of South Carolina.

Mousseau's previous work illustrated that radiation has serious effects on migrating birds, such as barn swallows. Birds nesting in Chernobyl are particularly susceptible because by the time they arrive after their long journey from the south, they have exhausted precious metabolites, including antioxidants that protect them from radiation.

In the current study, Mousseau and his team surveyed 1570 birds that represented 57 different species living in and around Chernobyl. Areas with the highest radiation levels had fewer than half the number of species found in areas with background radiation levels. Bird population sizes in contaminated spots were about one-third of those in relatively uncontaminated sites. In addition, birds that fed on insects living in the topmost layer of soil—which contains the most radiation—appeared to be hardest hit.

"There are dramatic and previously unperceived consequences even of low doses of radiation," says Mousseau. And given the "growing amounts of nuclear waste in the environment", scientists should study the consequences for ecosystems, he adds.

Bron: http://pubs.acs.org/journals/esthag/index_news.html

Transgenic crops may hurt aquatic ecosystems

October 24, 2007

Agricultural waste from genetically modified corn in U.S. streams is found to impair aquatic insect growth. The U.S. EPA declared in 1996 that transgenic Bt corn is unlikely to harm aquatic organisms. The corn contains a gene from the bacterium *Bacillus thuringiensis* (Bt), which makes a toxin that kills pests, and the agency had tested the corn's impact on water fleas—organisms not closely related to the insects that Bt targets. Now, a new study published October 9 in Proceedings of the National Academy of Sciences U.S.A. shows that the Bt toxin enters streams adjacent to cornfields and impedes the growth of caddis flies—a group

of aquatic insects very closely related to the crop's pests. The study sheds new light on the potential environmental impacts of transgenic crops.

Bt corn targets the European corn borer and other closely related pest species and is a popular choice among farmers throughout the U.S. To evaluate its impacts on aquatic ecosystems, Emma Rosi-Marshall of Loyola University and colleagues examined the transport of crop litter—leaves, pollen, and cobs—in 12 streams near a heavily farmed region of Indiana. They found litter washing into streams, suggesting a pathway for Bt toxin to reach the water.

The streams were full of leaf-shredding and filter-feeding caddis flies that thrive on such agricultural wastes. When fed crop litter in the lab, these insects grew only half as much as those on a toxin-free diet. In addition, very high doses of pollen in the water were shown to kill as many as 43% of the insects.

"We have to be aware that there could be unexpected impacts from the use of transgenic crops," says study coauthor Todd Royer of Indiana University. This study has implications for the future of such crops, he adds. "As we go forward and develop new transgenic crops, I'd like to see the testing process use more relevant organisms, particularly for the aquatic environment."

Bron:
http://pubs.acs.org/journals/esthag/index_news.html

Mercury from U.S. wildfires

October 17, 2007

U.S. forest fires emit nearly as much atmospheric mercury as industrial sources. In the past decade, scientists have become increasingly aware of a previously overlooked source of atmospheric mercury—fires. When fires sweep through forests or any other kind of vegetation, they release mercury that was taken out of the air by plants and deposited in leaf litter and soil. Now, a new study published in ES&T (DOI: 10.1021/es071289o) suggests that agricultural and forest fires together are responsible for nearly one-third of the atmospheric mercury in the U.S.

With average emissions of 44 metric tons (t) of mercury per year (yr), fires in the lower 48 states and Alaska contribute almost as much mercury to the air as coal-fired power plants, the study finds.

Read more at:
http://pubs.acs.org/subscribe/journals/esthag-w/2007/oct/science/rc_mercuryfires.html

Another flame retardant found in household dust

October 10, 2007

Researchers in Canada have found that the flame retardant Dechlorane Plus accumulates in residential dust. New research published in ES&T (DOI: 10.1021/es071716y) documents for the first time that a persistent and bioaccumulative flame retardant known as Dechlorane Plus can be found in household dust. Jiping Zhu of Health Canada and his colleagues say their research suggests that more information is needed on the compound's toxicity, how it degrades in the environment, and whether it is present in people.

Dechlorane Plus is manufactured by OxyChem, and the U.S. EPA lists it as a high-production-volume compound, a designation for compounds manufactured in volumes of more than 1 million pounds annually. The chemical's structure is similar to that of organochlorine pesticides such as heptachlor, chlordane, aldrin, and mirex, all of which have been either banned or restricted in the U.S.

Read more at:
http://pubs.acs.org/subscribe/journals/esthag-w/2007/oct/science/kb_dechloraneplus.html

Record levels of PBDEs in U.K. dust

October 3, 2007

A new study finds that U.K. citizens may be exposed to more BDE-209 via dust than North Americans. Researchers have long suspected that dust is a major source of the much higher body burdens of PBDEs found in North Americans compared with people from the rest of the world. The results of a study published online September 25 in Environment International (DOI: 10.1016/j.envint.2007.08.008) show that dust in the U.K. also can contain extremely high concentrations of one particular PBDE congener that has been the focus of fewer studies.

Stuart Harrad of the University of Birmingham (U.K.) worked with an international team of researchers "to significantly augment the worldwide database on concentrations of PBDEs in domestic indoor dust." They collected samples from 10–28 homes in each of four countries: Canada, New Zealand, the U.K., and the U.S.

The researchers found a dust sample from a Birmingham home with the highest levels ever recorded in a domestic setting for the principal congener in the Deca PBDE formulation, BDE-209: 520 micrograms of BDE-209 per gram of dust. The source of the very high PBDE concentrations in this and another U.K. sample was unclear from a survey taken of consumer goods likely to be treated with PBDEs in the homes, including chairs, sofas, TVs,

and other electronic items. To date, human bioaccumulation of BDE-209 has not been studied as extensively as the uptake of the PBDEs included in the Penta and Octa formulations now banned in the EU and discontinued in the U.S.

The new paper also reports the presence of PBDEs in dust samples from New Zealand, a country that has never manufactured or imported the flame retardants. The authors say this finding suggests that international trade may be important in distributing PBDEs globally.

The researchers conclude that their new data support the hypothesis that ingestion of household dust may account for the higher body burdens of most PBDEs—except BDE-209—that are observed in North Americans. The research shows that U.K. citizens' exposure to BDE-209 via dust "exceeds substantially that in North America, especially when the highly elevated concentrations in some U.K. homes are considered."

Ingezonden brieven

In deze rubriek hopen wij in de toekomst uw reacties te kunnen plaatsen op alle ontwikkelingen in het vakgebied. Wij nodigen u van harte uit om op deze plek discussies te openen en te voeren, uw visie te geven op huidige ontwikkelingen, aandacht te vestigen op tot nu toe onopgemerkte zaken etcetera.

Help mee om de interactie tussen vakgenoten te bevorderen en stuur uw brief onder vermelding van naam en adres (eventueel organisatie) naar nieuwsbrief@milieuchemtox.nl of naar het secretariaat, t.a.v Dr. ir. M.T.O. (Chiel) Jonker, IRAS, Universiteit Utrecht, Postbus 80177 3508 TD Utrecht

Symposiumverslag ICCE-DCE'2007 - 11th International Conference on Chemistry and the Environment

Van 9 t/m 12 september vond in Toruń, Polen, een groot algemeen chemisch symposium plaats waarbinnen ook ruimte was voor de jaarlijkse internationale milieuchemieconferentie, georganiseerd door de EuCheMS-DCE (het vroegere FECS). Ondergetekende was daarbij namens MC/MT aanwezig. Er waren ruim 500 deelnemers uit 39 landen, ca. 80 van de deelnemers kwam uit Polen zelf. Hierbij een korte impressie.

Op de openingsdag werd de toon gezet door Nobelprijswinnaar Rudolf Ernst, die zijn gehoor aan de hand van zijn eigen levensverhaal een spiegel voorhield: wetenschappers, zorg ervoor dat je een bijdrage levert aan een betere wereld en ga niet voor het grote geld; vooral klimaatverandering vereist onze aandacht, daar moeten we nu vol op inzetten. Hierbij werd ongezouten kritiek op de VS en op zijn eigen land, Zwitserland (vanwege de isolationistische houding) niet geschuwd. Een nog breder perspectief werd geschetst door Prof. Andrzej Kus, directeur van het astronomisch centrum in Toruń, die met spectaculaire beelden een reis maakte door het heelal en de rol die chemie daarin speelde en speelt. Een waardige bijdrage uit de stad van Copernicus, een van de grondleggers van de huidige, (zelf-)kritische wetenschap.

De rest van het symposium bestond uit dagelijks 2 plenaire lezingen 's ochtends gevolgd door talloze parallelsessies die het gehele spectrum van de chemie bestreken, en postersessies. Milieuchemie was ingedeeld bij analytische chemie, wat vaak een verrassende mix van sprekers opleverde. De voertaal was voor de meeste sessies Pools, maar voor het ICCE-gedeelte Engels. Helaas liet de kwaliteit van het Engels van menig spreker te wensen over, zelfs van Polen die al enige decennia in Canada of Australië wonen. Soms zou je willen dat ze in hun moedertaal spraken, al dan niet simultaan vertaald of ondertiteld. Maar goed, dit is een discussie die wel nooit zal eindigen.

De kwaliteit van het gepresenteerde onderzoek, zowel in lezingen als op posters, was, voor zover ik dat kon beoordelen, van een behoorlijk hoog niveau. Ook de technische kwaliteit van het materiaal was goed, zo

bestond maar een paar procent van de honderden posters uit een paar naast elkaar geprikte A4-tjes.

Op dinsdagmiddag ben ik mee geweest op excursie naar een kunstmest- en polymeerfabriek, Anwil, in Włocławek, georganiseerd door de sectie Procestechnologie. Hier werden enkele lezingen gehouden gevolgd door een rondleiding (per bus!) over het fabrieksterrein. Dit complex is enigszins te vergelijken met dat van DSM in Geleen. Begonnen als bulkchemie, nu langzamerhand steeds meer overschakelend op fijnchemie. Op het terrein worden roestige complexen uit de jaren '60 en '70 afgewisseld door hypermoderne controlekamers (zie foto's). Kenmerkend was verder dat het merendeel van de leiding van de fabriek lijkt te bestaan uit dertigers.

Wat mij vooral ook aansprak tijdens de excursie was een lezing over REACH (het nieuwe Europese stoffenbeleid) door degene die daar namens de fabriek over ging. Uit deze lezing kon worden geconcludeerd dat (grotere) Poolse bedrijven heel goed op de hoogte zijn van REACH, hun zaakjes goed op orde hebben, maar zich wel zorgen maken over de hoogte van de kosten die het allemaal met zich meebrengt. Verder ergeren ze zich aan alle bedrijven en consultants die ongevraagd hun diensten aanbieden om te helpen met de implementatie van REACH...

Al met al een zeer geslaagd symposium, nuttig voor mij persoonlijk, maar ook voor onze organisatie. Zo heb ik de andere leden van het internationale comité van de EuCheMS beter leren kennen, het is belangrijk om deze contacten te onderhouden. Overigens is het de bedoeling dat alle deelnemende landen eens in de zoveel tijd een dergelijk congres organiseren, er werd dus ook gevraagd of het niet eens tijd wordt voor een EuCheMS-congres in Nederland... Dat is niet aan mij, maar voelt u zich aangesproken, neemt u dan vooral contact op met het bestuur!

Willem de Lange

Links:

Een foto-impressie: <http://www.lamilco.nl/Torun07/>

Het congres: <http://www.50zjazd.ptchem.pl/en/index.php>

Fabriek Anwil in Włocławek: <http://www.anwil.pl/english/>

▲ [top](#)

Colofon en contact informatie

Deze nieuwsbrief is een gezamenlijke uitgave van KNCV-Milieuchemie en NVT-Milieutoxicologie. Sinds 2005 vergaderen en opereren de besturen van KNCV-MC en NVT-MT officieel samen. Op dit moment bestaat het gezamenlijke bestuur uit de volgende personen:

namens KNCV

Prof. dr. R.W.P.M. (Remi) Laane (RIKZ) - voorzitter
Dr. Ir. M.T.O. (Chiel) Jonker (UU IRAS) - secretaris
Dr. J.R. (John) Parsons (UvA IBED) - penningmeester
Drs. W.T. (Willem) de Lange (LaMilCo)
Drs. G. (Gorgias) Meijers (adviesburo Meijers)

namens NVT

Dr. M.E.Y. (Marie-Elène) Boivin (NOTOX BV)
Dr. H.G. (Harm) van der Geest (UvA IBED)
Dr. Ir. E.H.W. (Evelyn) Heugens (RIVM)
Dr. Ir. I. (Ingrid) Sterenberg (Environ)
Dr. H. (Heike) Schmitt (UU IRAS)

secretariaat

Dr. ir. M.T.O. (Chiel) Jonker
IRAS, Universiteit Utrecht
Postbus 80177
3508 TD Utrecht
tel. 030-2535338
M.T.O.Jonker@uu.nl

Website

www.milieuchemtox.nl

E-mail

info@milieuchemtox.nl

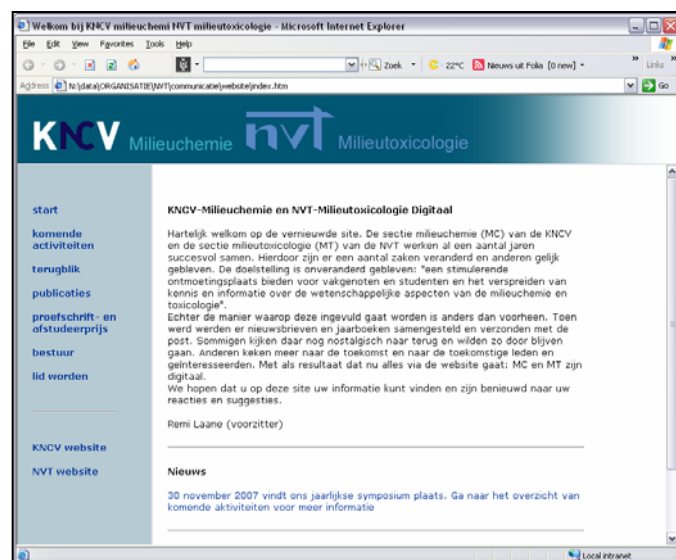
▲ [top](#)

Volgende nieuwsbrief

Wij nodigen u van harte uit om een bijdrage te leveren aan deze nieuwsbrief. Ingezonden brieven, aankondigingen van symposia of promoties en alle andere zaken waarvan u denkt dat ze interessant kunnen zijn voor uw vakgenoten kunt u sturen naar:

nieuwsbrief@milieuchemtox.nl

Deadline volgende nummer: 8 februari 2007

Breng voor actuele informatie, en verslagen van symposia een bezoek aan onze nieuwe website, www.milieuchemtox.nl